

STOCKHOLMS TINGSRÄTT
Registrering och kassan

Ink 2018-02-28
Akt.....T 16843-17.....
Aktbil.....

SVAROMÅL

Datum
2018-02-27

Dnr
124-18-4.5
Aktbilaga

Stockholms tingsrätt
stockholms.tingsratt@dom.se

24
STOCKHOLMS TINGSRÄTT
Avdelning 2

INKOM: 2018-02-28
MÅLNR: T 16843-17
AKTBIL: 37

Mål T 16843-17; Evald Hellgren ./ staten genom Justitiekanslern ang. skadestånd

Staten lämnar följande svaromål.

INSTÄLLNING M.M.

- 1 Staten bestrider Evald Hellgrens talan.
- 2 Inget kapitalbelopp kan godtas som skäligt i och för sig. Däremot accepteras sättet att beräkna ränta, dvs. enligt 6 § räntelagen från den 8 januari 2018 (dagen för delgivning av stämningsansökan).
- 3 Staten begär ersättning för rättegångskostnader med ett belopp som kommer att preciseras senare.

BAKGRUND

- 4 Evald Hellgren bedriver näringsverksamhet genom en enskild firma. Verksamheten består huvudsakligen av konstruktion, tillverkning och försäljning av olika fångstredskap för djur.

Återkallelse av typgodkännande

- 5 På ansökan av Evald Hellgren beslutade Naturvårdsverket den 24 juli 2007 att tills vidare godkänna fångstredskapet Sinkabirum kombi L 112 (nedan Sinkabirum kombi typ A) för levandefångst av vildsvin, lodjur och grävling. I beslutet angavs att det skulle kunna komma att omprövas om något oförutsett framkom vid användningen och som inte kunnat förutses vid tidpunkten för beslutet. Konstruktionen hade ingen ventilation.
- 6 Sinkabirum kombi typ A modifierades på det sättet att den fick viss ventilation. Denna konstruktion (nedan Sinkabirum kombi typ B) godkändes av Naturvårdsverket genom ett muntligt besked 2008.
- 7 Under 2010 till och med januari 2011 utförde SVA tester och utvärderade åtta fångstredskap för levandefångst av vildsvin. Uppdraget utfördes på uppdrag av Naturvårdsverket. Sinkabirum kombi typ B var ett av fångstredskapen som ingick i studien.

- 8 I Sinkabirum kombi typ B infångades 13 vildsvin vid 6 olika fångstillfällen. Av dessa avlivades 12 vildsvin.
- 9 Resultatet av testerna visade att vildsvinen i Sinkabirum kombi typ B hade uppvisat följande fysiska skador:
  - lindriga fläckningsskador (två vildsvin),
  - lindring övrig leddskada (ett vildsvin),
  - lindrig blödning under hud (två vildsvin),
  - måttlig blödning i muskulatur (ett vildsvin) samt
  - lindrig muskeldelgeneration (ett vildsvin).
- 10 På ett av vildsvinen sågs även träflisor från fällans väggar inkilade mellan framtänderna.
- 11 SVA tog även köttprover på merparten av de fångade vildsvinen med avseende på köttkvalitetssyndromet PSE (Pale, Soft, Exudative) som hos tamsvin kopplats samman med stress. I SVA:s test framkom att cirka 46 procent av de vildsvin som fångats i Sinkabirum kombi uppvisade en indikation på PSE .
- 12 För att ytterligare bedöma vildsvinens välbefinnande gjorde SVA bl.a. en subjektiv stressbedömning på en tiogradig skala. Vid ankomst och avlivning visade dokumentationen lugna till mycket stressade vildsvin. SVA gav därför redskapet medelvärde 5 av 10.
- 13 Av SVA:s slutrapport framgår också att det utvecklades värme i fångstredskapet. SVA konstaterade att ventilationen var dålig och behövde förbättras samt att det i fångstredskapet fanns utstickande bultar, vilka enligt SVA behövde avlägsnas.
- 14 SVA förordade även att fångstredskapet kompletterades med inspektionsluckor för att möjliggöra säker identifikation, medavlivningsluckor samt att väggmaterialet borde vara hårdare eftersom det annars fanns risk för gnagskador.
- 15 Med anledning av resultaten i SVA:s test inledde Naturvårdsverket ett ärende om eventuell återkallelse av typgodkännande för Sinkabarium kombi, varvid Evald Hellgren bereddes tillfälle att yttra sig.
- 16 I ett yttrande daterat den 18 november 2013 framgår att Evald Hellgren inte riktade några invändningar mot SVA:s testresultat.
- 17 Naturvårdsverket inhämtade därefter synpunkter från Jordbruksverket. Ett yttrande inkom den 18 januari 2013 där det bl.a. angavs att Jordbruksverket, med anledning av rekommendationerna i SVA:s rapport,

ansåg att det fanns skäl att ifrågasätta om lufttillförseln i fällan Sinkabirum kombi var tillräcklig vid fångst av vildsvin.

- 18 Den 21 februari 2013 beslutade Naturvårdsverket att återkalla godkännandet av Sinkabirum kombi typ A och B i de delar som beslutet avsåg fångst av vildsvin. Som skäl för beslutet anförde Naturvårdsverket bl.a. följande.

”Som huvudregel får förvaltningsbeslut till förmån för enskild inte återkallas. Det finns dock undantag från denna regel. Återkallande av gynnande beslut anses bland annat vara möjligt av hänsyn till fara för människors liv eller hälsa, såsom brandfara, trafikfara eller andra tvingande säkerhetsskäl. Regeringsrätten har i RÅ 2004 ref. 78 konstaterat att tvingande säkerhetsskäl även bör kunna innefatta djurs liv eller hälsa.

SVA:s veterinärmedicinska utvärdering visade bland annat att Sinkabirum kombi orsakat fysiska skador på fångade vildsvin. Vidare konstaterades att nästan hälften av de fångade vildsvinen uppvisade en utveckling av stressindikatorn PSE. SVA konstaterade även att det utvecklades värme i fångstredskapet och Naturvårdsverket gör därför bedömningen att ventilationen i fångstredskapet är otillräcklig.

Naturvårdsverket anser, mot bakgrund av de uppgifter som framkommit i ärendet, att användandet av Sinkabirum kombi medför fara för att vildsvin utsätts för onödigt lidande av sådan grad att tvingande säkerhetsskäl för att återkalla beslutet föreligger.

Besluten om typgodkännande av *Sinkabirum kombi* ska därför återkallas i de delar de avser levandefångst av vildsvin ...”

- 19 Evald Hellgren överklagade beslutet i en skrift som kom in till Förvaltningsrätten i Stockholm den 22 februari 2013 (mål nr 4419-13) och begärde samtidigt inhibition av beslutet. I överklagandet yrkade Evald Hellgren att Naturvårdsverkets beslut den 21 februari 2013 skulle upphävas och att han skulle tillåtas göra vissa modifieringar av fångstredskapet.
- 20 Förvaltningsrätten avslog yrkanden om inhibition den 25 februari 2013 och den 11 mars 2013. Evald Hellgren överklagade inte dessa beslut.
- 21 Förvaltningsrätten beslutade i dom den 19 december 2013 att avvisa Evald Hellgrens yrkande om godkännande av vissa modifieringar av fångstredskapet och att avslå överklagandet i övrigt. Förvaltningsrätten delade Naturvårdsverkets uppfattning att användande av Sinkabirum kombi typ A och B medförde fara för att fångade vildsvin utsätts för onödigt lidande av sådan grad att tvingande säkerhetsskäl för att återkalla beslutet förelåg.
- 22 Förvaltningsrättens dom överklagades till Kammarrätten i Stockholm, som i dom den 17 december 2014 (mål nr 137-14) biföll överklagandet och upphävde förvaltningsrättens dom och Naturvårdsverkets beslut att återkalla typgodkännandet för fångstredskapet Sinkabirum kombi typ A

och B, i den del som avsåg levandefångst av vildsvin. Som skäl anförde kammarrätten bl.a. följande.

”Enligt kammarrättens mening torde jakt med fångstredskap för levandefångst [...] alltid innebära att visst lidande uppstår hos det fångade djuret; exempelvis måste ett visst mått av stress samt i vissa fall lindrigare skador anses ofrånkomligt. SVA:s utvärdering kan inte anses visa att vildsvin som fångas i det aktuella fångstredskapet skulle utsättas för onödigt lidande av sådan grad att tvingande säkerhetsskäl för en återkallelse av fångstredskapets typgodkännande kan anses föreligga.”

Kammarrättens dom har vunnit laga kraft.

Evald Hellgrens övriga ärenden hos Naturvårdsverket

- 23 Evald Hellgren ansökte den 22 mars 2011 om dispens för att vidta konstruktionsändring av det typgodkända fångstredskapet Sinkabirum kombi typ B. Han återtog sin ansökan den 21 juni 2012.
- 24 Den 3 juli 2012 ansökte Evald Hellgren om ett nytt typgodkännande för en modifierad variant av Sinkabirum kombi typ B.
- 25 Naturvårdsverket inhämtade med anledning av ärendet yttranden från SVA och Jordbruksverket. Vid ett senare tillfälle inhämtades ytterligare synpunkter från myndigheterna. Evald Hellgren bereddes tillfälle att yttra sig över svaren. I ärendet har även e-postkorrespondens och telefonsamtal mellan Naturvårdsverket och Evald Hellgren förekommit vid flertalet tillfällen.
- 26 Evald Hellgren återkallade sin ansökan om ett nytt typgodkännande den 20 januari 2013, men begärde den 22 mars 2013 att handläggningen av ärendet skulle återupptas.
- 27 Den 26 april 2013 beslutade Naturvårdsverket att typgodkänna fångstredskapet L119 Sinkabirum modifierad. Denna konstruktion hade ytterligare förbättrad ventilation och en inspektionslucka för fångst av årsunge av vildsvin. Av beslutet framgick åtta villkor för användning av fångstredskapet.
- 28 Beslutet överklagades till förvaltningsrätten och därefter till kammarrätten som delvis biföll överklagandet. Domen har vunnit laga kraft.

STATENS BESTRIDANDE

Allmänt om statens skadeståndsansvar

- 29 Staten bär inte något strikt skadeståndsansvar för ofullkomligheter i den statliga verksamheten. Liksom övriga regler i skadeståndslagen innebär 3 kap. 2 § ett ansvar för styrkt vållande. Bedömningen av om en myndighet har varit oaktsam ska vara objektiv. Vid den bedömningen är det av stor vikt vad för slags regel, norm eller princip som har åsidosatts,

vad dess normskydd omfattar och vilka risker felet eller försummelsen innebär. Det är inte tillräckligt att en myndighet eller en domstol har gjort en bedömning av en rätts- eller bevisfråga som kan ifrågasättas eller kan kritiseras för sitt ställningstagande i en fråga där det har funnits utrymme för olika bedömningar. Att en myndighets bedömning har ändrats i högre instans är i regel inte heller tillräckligt. Endast rena förbiseenden av en bestämmelse eller uppenbart oriktiga bedömningar anses utgöra fel eller försummelse i den mening som avses i 3 kap. 2 § skadeståndslagen. (Jfr bl.a. rättsfallen NJA 1994 s. 194 och 654, NJA 2003 s. 285, NJA 2007 s. 862 samt NJA 2013 s. 842 och 1210.)

- 30 Att det har förekommit något som i och för sig kan vara skadeståndsgrundande är inte tillräckligt för att ersättning ska utges. Det krävs också att det inträffade har orsakat skada för den enskilde. Det är den som begär ersättning som ska styrka skadan och dess omfattning.

Hur staten uppfattar Evald Hellgrens talan

- 31 Evald Hellgren anser att staten har orsakat honom ren förmögensskada genom fel eller försummelse vid myndighetsutövning (3 kap. 2 § 1 skadeståndslagen). I stämningsansökan anges under rubriken ”Grunder” att den skadegrundande handlingen har bestått i att Naturvårdsverket den 21 februari 2013 felaktigt återkallat det för honom gynnande beslutet om typgodkännande för fångstredskapet Sinkabirum kombi L 112 för levandefångst av vildsvin samt att förvaltningsrätten genom dom den 19 december 2013 har fastställt Naturvårdsverkets felaktiga återkallelsebeslut.
- 32 Av stämningsansökan i övrigt framgår att Evald Hellgren även anser att det har funnits en rad brister i såväl Naturvårdsverkets som förvaltningsrättens handläggning och att dessa brister sammantagna har betydelse för den skadeståndsrättsliga bedömningen av det felaktiga beslutet och den felaktiga domen. Staten har inte uppfattat att Evald Hellgren åberopar de enskilda påstådda bristerna i handläggningen var för sig eller tillsammans som självständiga grunder för talan.
- 33 Om Evald Hellgren anser att hans talan ska tolkas annorlunda måste han klargöra det. I det sammanhanget måste även beaktas hur staten har uppfattat preciseringarna av hans talan under respektive rubrik nedan.
- 34 Evald Hellgrens framställning under rubrikerna Bakgrund och Rättslig argumentation innehåller en beskrivning av ett händelseförlopp som omfattar en lång rad omständigheter. Det är delvis oklart hur dessa omständigheter förhåller sig till den uppgivna grunden för talan. De brister som görs gällande vid Naturvårdsverkets och förvaltningsrättens slutliga prövning synes dock i första hand hänföra sig till påståenden om felaktig rättstillämpning och felaktig värdering av utredning.

- 35 Enligt staten bör vissa ytterligare preciseringar göras i nyss nämnda avseende och beträffande vad de påstådda felen och bristerna närmare har bestått i.
- 36 Ett tydligt exempel på en av de oklarheter som föreligger är vad Evald Hellgren anför i punkten 6.3.3. i stämningsansökan om att Naturvårdsverket felaktigt har tillämpat en rättsprincip. Detta påstående har inte preciserats och staten har därför inte möjlighet att nu bemöta detta närmare. Staten bestrider dock påståendet i fråga.

Grunderna för statens bestridande

- 37 Mot bakgrund av de nämnda utgångspunkterna motsätter sig staten Evald Hellgrens talan på följande grunder.
- 38 Det har inte förekommit fel eller försummelse från Naturvårdsverkets eller förvaltningsrättens sida som kan grunda skadeståndsskyldighet för staten.
- 39 För det fall staten har gjort sig skyldig till ett skadeståndsgrundande fel eller försummelse, bestrider staten att Evald Hellgren har lidit någon skada. Under alla omständigheter bestrids att Evald Hellgren har lidit skada i den omfattning som påstås.
- 40 Staten bestrider även att det föreligger ett orsakssamband mellan de fel eller försummelser som käranden åberopar och den påstådda skadan.

UTVECKLING AV GRUNDERNA FÖR STATENS BESTRIDANDE

Naturvårdsverket

- 41 Som staten har uppfattat Evald Hellgrens talan gör han gällande att Naturvårdsverket inte har prövat ärendet utifrån relevanta rättsregler, att verket inte har inhämtat nödvändig utredning inför beslutet samt att verket har fattat återkallelsebeslutet först två år efter att SVA:s rapport redovisades och då förordnat att det skulle gälla interimistiskt. Evald Hellgren gör dessutom gällande att verket inte har reagerat när han kom in med en begäran om att få vidta konstruktionsändringar av Sinkabirum kombi typ B. Dessa omständigheter ska sammantagna anses medföra att det finns en presumtion för att Naturvårdsverkets beslut innebar en sådan felaktig rättstillämpning och felaktig värdering av utredningen som är ansvarsgrundande enligt 3 kap. 2 § 1 skadeståndslagen.
- 42 Enligt staten har de berörda omständigheterna inte någon presumtionsverkan. Staten bestrider också att Naturvårdsverkets rättstillämpning och värdering av utredningen har innefattat något skadeståndsgrundande fel eller försummelse.

Naturvårdsverkets rättstillämpning

- 43 Som staten har uppfattat det gör Evald Hellgren gällande att Naturvårdsverket har gjort sig skyldig till en felaktig rättstillämpning genom att blanda ihop förutsättningarna för återkallelse av ett gynnande beslut med förutsättningarna för ett typgodkännande samt genom att hänvisa till jaktlagen, trots att den inte i sig kan läggas till grund för ett återkallelsebeslut.
- 44 Enligt 27 § jaktlagen (1987:259) ska jakten bedrivas bl.a. så att viltet inte utsätts för onödigt lidande.
- 45 I 30 § jaktlagen sägs att vid jakt får bara användas de vapen och jaktmedel i övrigt som regeringen föreskriver. Vidare anges att regeringen får föreskriva att jaktmedel ska vara typgodkänt.
- 46 Av 11 § jaktförordningen (1987:905) följer att fångstredskap ska vara av godkänd typ för att få användas samt att Naturvårdsverket, efter samråd med Statens jordbruksverk, prövar frågor om godkännande av fångstredskap. Av 9 b § samma förordning framgår även att Naturvårdsverket kan förena beslut om typgodkännande med villkor.
- 47 Som huvudregel får förvaltningsbeslut till förmån för enskild inte återkallas. Det finns dock undantag från denna regel. Återkallande av gynnande beslut anses bland annat vara möjligt av hänsyn till fara för människors liv eller hälsa, såsom brandfara, trafikfara eller andra tvingande säkerhetsskäl. Regeringsrätten har i RÅ 2004 ref. 78 konstaterat att tvingande säkerhetsskäl även bör kunna innefatta djurs liv eller hälsa.
- 48 Möjligheten att ompröva eller återkalla ett typgodkännande med hänvisning till att det vid användningen framkommer att fångstredskapet utsätter vilt för onödigt lidande finns numera kodifierad i 11 kap. 1 § Naturvårdsverkets föreskrifter om typgodkännande av fångstredskap (NFS 2013:13).
- 49 Staten instämmer i det som käranden har anfört om att förutsättningarna för att återkalla ett beslut om typgodkännande skiljer sig från förutsättningarna att avslå en ansökan om typgodkännande. Det bestrids dock att Naturvårdsverket vid sin prövning har blandat ihop dessa förutsättningar.
- 50 Den omständigheten att SVA:s rapport användes för att utgöra underlag för beslut om typgodkännande medför inte att den inte kan beaktas vid ett återkallande av ett typgodkännande. Om omständigheter framkommer som kan föranleda ett återkallande, bör dessa beaktas.

- 51 Det stämmer att Naturvårdsverket har hänvisat till jaktlagen i sitt beslut. En sådan hänvisning har dock inte varit felaktig, eftersom jaktlagen aktualiserades vid bedömningen på det sättet att bestämmelsen i 27 § jaktlagen var en av utgångspunkterna för om beslutet kunde återkallas.
- 52 I detta sammanhang kan konstateras att både förvaltningsrätten och kammarrätten har tillämpat bestämmelsen i fråga.
- 53 Naturvårdsverket bedömde vid beslutstillfället, mot bakgrund av SVA:s veterinärmedicinska utvärdering och de övriga uppgifter som framkom i ärendet, att användandet av Sinkabirum kombi medförde fara för att vildsvin utsätts för onödigt lidande av sådan grad att tvingande säkerhetsskäl för att återkalla beslutet förelåg. Av beslutsskälerna framgår att Naturvårdsverket har redovisat de rättsregler och principer som beslutet grundar sig på, hänvisat till rättspraxis samt förklarat hur Naturvårdsverket tillämpat de olika rättskällorna och bedömt utredningen.
- 54 Enligt staten har Naturvårdsverket på ett korrekt sätt prövat ärendet i sak utifrån relevanta rättsregler och praxis. Prövningen har skett med noggrannhet och omsorg.
- 55 Av utredningen i målet framgår att kammarrätten gjorde en annan bedömning än Naturvårdsverket när det gäller frågan om beslutet kunde återkallas med hänsyn till tvingande säkerhetsskäl. Som framgått av det tidigare anförda innebär inte enbart den omständigheten att en överprövande instans ändrar ett överklagat beslut att ett skadeståndgrundande fel har begåtts. Det har inte framkommit något som ger stöd för slutsatsen att Naturvårdsverket har gjort en sådan uppenbar felbedömning att skadeståndsskyldighet uppkommit för staten. Tvärtom tyder det förhållandet att förvaltningsrätten delat Naturvårdsverkets bedömning på att ärendet har rört en förhållandevis komplicerad fråga och att Naturvårdsverkets bedömning har legat inom ramen för det område där olika bedömningar kan göras utan att någon av dem leder till skadeståndsskyldighet för staten. Kammarrättens ställningstagande innebär inte heller att det överprövade beslutet tillkommit på grund av ett förbiseende av den rättsliga regleringen på området.
- 56 Mot denna bakgrund finns det inte några sådana brister i Naturvårdsverkets rättstillämpning att staten ska anses gjort sig skyldig till ett skadeståndgrundande fel i den mening som avses i 3 kap. 2 § 1 skadeståndslagen.

Underlaget för Naturvårdsverkets beslut om återkallelse

- 57 Som staten har uppfattat det gör Evald Hellgren gällande att Naturvårdsverket inte har inhämtat nödvändig utredning inför beslutet, att Naturvårdsverket inte följt Jordbruksverkets rekommendation om ökad utredning samt att Naturvårdsverket fattat återkallelsebeslutet först två år

efter att SVA:s rapport redovisades och då förordnat att det skulle gälla interimistiskt.

Närmare om utredningsskyldigheten

- 58 Förvaltningsmyndigheter har en utredningsplikt, dvs. ansvar för att ärendena blir tillräckligt utredda. Myndighetens utredningsansvar går emellertid olika långt i olika typer av ärenden. Vad som är lämpligt bör bedömas med hänsyn till flera faktorer. I centrum står givetvis den enskildes behov av hjälp. Frågans art bör också beaktas liksom bl.a. resursernas omfattning (prop. 1985/86:80 s. 20).
- 59 I aktuellt fall kan det konstateras att Evald Hellgren har viltmästarexamen och att han arbetat som länsjaktvårdare på Svenska jägareförbundet i 35 år. Sedan år 2000 bedriver han näringsverksamhet som huvudsakligen består av konstruktion, tillverkning och försäljning av fångstredskap för vilda djur. Han har alltså utbildning och erfarenhet av området samt bedriver näringsverksamhet. Det aktuella ärendet rörde hans rätt att inom ramen för sin näringsverksamhet sälja vildsvinsfällor. Han har under ärendets handläggning beretts möjlighet att inkomma med yttranden. Naturvårdsverkets har vidare inhämtat yttranden från SVA och Jordbruksverket.
- 60 Naturvårdsverket har således inte åsidosatt sin utredningsskyldighet.

Närmare om underlaget

- 61 När det gäller att bedöma om den befintliga utredningen om de faktiska förhållandena varit tillräcklig eller att värdera de uppgifter som kommer fram vid en sådan utredning, finns det ofta utrymme för olika meningar i sådan grad att det sällan kan bli fråga om fel eller försummelse som grundar skadeståndsskyldighet för staten. Det är också statens uppfattning att det i förevarande fall har varit fråga om bedömningar från Naturvårdsverket sida som inte föranleder skadeståndsskyldighet för staten. Staten vill ändå framföra följande angående det underlag som funnits tillgängligt inför beslutet om återkallelse.
- 62 Beslutet om återkallelse grundade sig på den utredning som vid beslutstillfället fanns att tillgå, dvs. SVA:s veterinärmedicinska utvärdering, Jordbruksverkets yttrande och vad Evald Hellberg själv hade anfört.
- 63 Utredningen från SVA var inte bristfällig. Den omständigheten att den var nästan två år gammal vid beslutstillfället ger inte i sig anledning till någon annan bedömning.
- 64 Evald Hellgren anför vidare att antalet vildsvin var avsevärt färre än vad som föreskrivs i Agreement on International Humane Trapping

Standards between the European Community, Canada and the Russian Federation (AIHTS).

- 65 Det är korrekt att Naturvårdsverket i en projektplan från 2009, i vilken SVA uppdrogs att testa ett antal fångstredskap avsedda för levandefångst av vildsvin, angav att "I enlighet med de regler/överenskommelser som gäller för test av fångstredskap ska minst 20 individer av samma art fångas och obduceras per typ av fångstredskap".
- 66 Det stämmer också att AIHTS uppställer krav på minst 20 individer. Det bör emellertid noteras att AIHTS inte omfattar vildsvin som art och att avtalet därför enbart kan anses ha tjänat som riktmärke (se AIHTS art. 3 och Annex 1, tingsrättens aktbilaga 10). Det måste även noteras att i avgränsningen för projektet anges att förstudien i första hand ska fokusera på levandefångstredskap för vildsvin, men att den även avser lodjur. Lodjur omfattas av AIHTS. Vidare framgår det av SVA:s rapport att det "För att göra statistiskt säkra beräkningar och bedöma fångstredskapens påverkan på vildsvinen bedömdes att 12–20 djur behövde fångas per fålla, samt att dessa borde vara fördelade på 4–5 fångster per fålla. Dessa krav har uppfyllts vad gäller Sinkabirum kombi L112. Som framgår av rubriken Bakgrund fångades 13 vildsvin fördelade på 6 fångstillfällen.
- 67 I övrigt visade erfarenheterna av genomförandet av projektet att det är tidskrävande att genomföra testverksamhet av aktuellt slag. För att lyckas med fångst av vildsvin bör redskap t.ex. vittras in, dvs. få in vitt-ring som inte avskräcker utan helst lockar vildsvin till redskapet, under en längre tid. Vidare är det en fördel om vildsvinen får vänja sig vid redskapen och beredas möjlighet att gå in och ut ur dem utan att de slår igen.
- 68 Antalet vildsvin har således inte utgjort en brist i underlaget.
- 69 Av SVA:s rapport går det att utläsa flera tydliga slutsatser. Testerna utvisade t.ex. att Sinkabirum kombi L112 orsakade fångade vildsvin fysiska skador, att nästan hälften av de fångade vildsvinen hade en utveckling av stressindikatorn PSE och att det utvecklades värme inuti fångstredskapet. I Jordbruksverkets yttrande angavs också att det fanns skäl att ifrågasätta om lufttillförseln i Sinkabirum kombi L 112 var tillräcklig vid fångst av vildsvin.
- 70 Det kan även noteras att det i nu gällande föreskrifter formulerats särskilda krav för icke-dödande fångstredskap som bl.a. innebär att insidan ska vara slät och inte får innehålla utstickande detaljer, vassa kanter eller annat som kan skada viltet samt att det fångade viltet utan svårigheter ska kunna upprätthålla sin värmebalans.

Närmare om Naturvårdsverkets bedömning av underlaget

- 71 SVA:s rapport är daterad den 28 februari 2011. Staten tillbakavisar Evald Hellgrens påstående om att Naturvårdsverket inte vidtagit några åtgärder under tiden mellan redovisningen av rapporten och beslutet om återkallelse.
- 72 Naturvårdsverket påbörjade kommunikering med anledning av en eventuell återkallelse den 12 november 2012. Under kommunikeringen fick både Evald Hellgren och Jordbruksverket tillfälle att yttra sig.
- 73 Som framgår av Naturvårdsverkets projektplan var vildsvin, vid den tiden, en ny art i Sverige när det gällde fällfångst. Genom arbetet inhämtades ytterligare kunskaper och erfarenheter på området. I projektplanen angavs vidare att inga beslut om typgodkännande av fångstredskap skulle fattas under tiden för testverksamheten. Naturvårdsverket behövde vara säkra på att fångstredskapen uppfyllde djuretiska krav vid fångst av vildsvin och dåtidens föreskrifter för fångst och fångstredskap behövde utvecklas. Naturvårdsverket såg därför över reglerna så att de skulle spegla de djuretiska krav som kunde ställas. Efter SVA:s rapport följde ett omfattande arbete vid Naturvårdsverket med framtagande av nya föreskrifter om typgodkännande av fångstredskap som resulterade i NFS 2013:13 vilka trädde i kraft i februari 2014.
- 74 Beslutet om återkallelse av typgodkännandet föregicks, särskilt mot denna bakgrund, av noggranna överväganden.
- 75 Parallellt med detta ärende handlades också Evald Hellgrens begäran om konstruktionsändringar. Det kan i sammanhanget noteras att beslutet om återkallelse fattades strax efter att Evald Hellgren den 20 januari 2013 hade återkallat sin ansökan om typgodkännande av den modifierade varianten av Sinkabirum kombi typ B (L119 Sinkabirum modifierad). Staten återkommer till denna omständighet nedan.
- 76 Det kan konstateras att både förvaltningsrätten och kammarrätten har ansett att det underlag som fanns var tillräckligt för att göra en sakprövning. Att kammarrätten sedan gjorde en annan värdering av det föreliggande underlaget innebär inte, såsom har utvecklats ovan, att Naturvårdsverket har gjort en sådan uppenbar felaktig värdering eller bedömning av underlaget som föranleder skadeståndsskyldighet för staten.
- 77 Eftersom Naturvårdsverket ansåg att användandet av fångstredskapet medförde fara för att vildsvin utsattes för onödigt lidande av sådan grad att tvingande säkerhetsskäl för att återkalla beslutet förelåg, fanns även skäl att förordna om att beslutet skulle gälla utan hinder av att det inte vunnit laga kraft. Förvaltningsrätten prövade och avtog Evald Hellgrens yrkanden om inhibition vid två tillfällen innan målet avgjordes slutligt. Evald Hellgren överklagade inte vid något tillfälle förvaltningsrättens beslut. Mot den bakgrunden har Naturvårdsverkets förordnande om att

beslutet skulle gälla omedelbart också legat inom ramen för det område där olika bedömningar kan göras utan att någon av dem är skadeståndsgrundande.

- 78 Sammanfattningsvis bestrider staten att underlaget för beslutet har varit bristfälligt på det sätt som Evald Hellgren har gjort gällande eller att Naturvårdsverket har åsidosatt sin utredningsskyldighet. Naturvårdsverkets bedömning av underlaget har inte heller innefattat något fel eller någon försummelse som kan grunda skadeståndsskyldighet för staten.

Påståendet om att Naturvårdsverket inte har följt Jordbruksverkets rekommendation

- 79 Det bör avslutningsvis förtydligas att Naturvårdsverket prövar frågor om godkännande av fångstredskap efter samråd med Jordbruksverket. Varken Jordbruksverket eller SVA deltar dock i Naturvårdsverkets beslutsfattande eller handläggning. Naturvårdsverket har genom att ha berett Jordbruksverket tillfälle att inkomma med synpunkter uppfyllt det krav på samråd som finns i 11 § jaktförordningen. Av Jordbruksverkets yttrande framgår inte att Jordbruksverket har avstyrkt en återkallelse. Yttrandet kan inte heller tolkas på detta sätt. Av yttrandet framgår däremot att det fanns skäl att ifrågasätta om lufttillförseln i fällan Sinkabium kombi var tillräcklig vid fångst av vildsvin.

Evald Hellgrens begäran om att få vidta konstruktionsändringar

- 80 Evald Hellgren har gjort gällande att Naturvårdsverket inte reagerade förrän efter 15 månader när han kom in med en begäran om att få vidta konstruktionsändringar av Sinkabium kombi typ B.
- 81 Staten har svårt att se hur denna omständighet skulle ha någon betydelse för frågorna om Naturvårdsverkets beslut har innefattat felaktig rättstillämpning eller felaktig värdering av utredningen och efterfrågar ett förtydligande i denna del innan svaromålet kan utvecklas.
- 82 Det är även oklart på vilket sätt det som Evald Hellgren anför i övrigt om sina försök att få till stånd konstruktionsändringar m.m. har betydelse för tvistefrågorna i målet. För ordningens skull vill staten ändå framföra följande.
- 83 Avvikelse från en typgodkänd konstruktion som kan vara av betydelse för djurs lidande, människors och tamdjurs säkerhet eller fångstredskapets selektivitet är att betrakta som en ny typ av fångstredskap. En sådan ny typ kräver en ny prövning om typgodkännande i enlighet med 11 § jaktförordningen.
- 84 Avsteg från dessa krav kan medföra att nya otestade typer av fångstredskap utsätter vilt för onödigt lidande eller att människor och tamdjur

skadas. Dessutom kan rättssäkerheten för tillverkare och användare äventyras i och med att oklarheter uppkommer avseende om en typ av fångstredskap är godkänd eller inte. Möjlighet att ändra en konstruktion under ärendets gång skulle även leda till svårigheter i prövningsprocessen då ändringar medför att ansökans omfattning blir oklar. Kravet på ny prövning av avvikelser är i dag kodifierat genom 3 kap. 5 § NFS 2013:13.

Förvaltningsrätten

- 85 Som staten har uppfattat det gör Evald Hellgren gällande att förvaltningsrätten inte har uppfyllt sin utredningsskyldighet och att denna omständighet ger en presumtion för att domen innebar en sådan felaktig rättstillämpning och felaktig värdering av utredningen som är ansvarsgrundande enligt 3 kap. 2 § 1 skadeståndslagen.
- 86 Enligt staten har den berörda omständigheten inte någon presumtionsverkan. Staten bestrider också att förvaltningsrättens rättstillämpning och värdering av utredningen har innefattat något skadeståndsgrundande fel.
- 87 Bestämmelsen i 8 § förvaltningsprocesslagen (1971:291), FPL, handlar om domstolens utredningsansvar och processledningsuppgift. I regeln slås fast ansvarsfördelningen avseende utredningen samtidigt som det ges vissa anvisningar om hur en tillräcklig utredning ska uppnås. Av första stycket följer alltså principen för ansvarsfördelningen, att det är domstolen som ansvarar för utredningen. Andra och tredje stycket gäller den processledande verksamheten. Vad som är en "god processledning", eller alltså när, hur och inom vilka gränser den ska bedrivas, är en svår och komplex fråga som varierar beroende på måltyp och partsförhållanden (jfr RÅ 2006 ref. 46 och RÅ 2009 ref. 69).
- 88 Av motivuttalandena till FPL följer att förvaltningsprocessen är tänkt som en flexibel process som ska kunna anpassas till den mängd olika krav som processföremål av den mest skiftande beskaffenhet kan ställa. Till detta kommer att parterna förväntas kunna föra processen utan ombud. Med övergången till en tvåpartsprocess i maj 1996 har den kontradiktoriska processen fått stadga. I och med att processen kan läggas upp kontradiktoriskt och på ett sådant sätt att parterna i möjligaste mån inspirerar varandra till utredning och argumentation, minskar behovet av utredningsinitiativ från rätten (se Ulrik von Essen, Förvaltningsprocesslagen m.m. En kommentar, Zeteo, 2017-09-07).
- 89 Staten hänvisar i denna del till vad som har anförts under punkterna 51-52 och 59-70 med följande tillägg. Staten konstaterar att det i målet har varit en omfattande skriftväxling där Evald Hellgren har beretts tillfälle att yttra sig och inkomma med kompletteringar. Domstolen har också vid flera tillfällen besvarat hans underhandsyrkanden, bl.a. om inhibition. Han har också själv bidragit med en omfattande argumentation i

ärendet. Det har mot denna bakgrund inte framkommit skäl att vägleda Evald Hellgren om hur frågan ytterligare behöver belysas.

- 90 Det kan konstateras att även kammarrätten har ansett att det underlag som fanns var tillräckligt för att göra en sakprövning. Kammarrätten gjorde en annan värdering av det föreliggande underlaget och därmed av frågan om beslutet kunde återkallas med hänsyn till tvingande säkerhetsskäl. Det innebär emellertid inte att förvaltningsrätten har gjort någon felbedömning som föranleder skadeståndsskyldighet för staten. Kammarrättens ställningstagande innebär inte heller att den överprövade domen tillkommit på grund av ett förbiseende av den rättsliga regleringen på området.
- 91 Sammanfattningsvis bestrider staten att underlaget för domen har varit bristfälligt på det sätt som Evald Hellgren har gjort gällande, att förvaltningsrätten har åsidosatt sin utredningsskyldighet och att förvaltningsrättens rättstillämpning och värdering av utredningen har innefattat något fel eller någon försummelse som kan grunda skadeståndsskyldighet för staten.

Övriga omständigheter

- 92 Evald Hellgren har i stämningsansökan hänfört sig till en mängd omständigheter som förefaller sakna betydelse för tvistefrågorna i målet. Det är inte meningsfullt att i detalj bemöta vad Eva Hellgren har anfört i dessa delar, utöver vad som nu har gjorts.

ORSAKSSAMBAND OCH SKADANS STORLEK

- 93 Även för det fall att tingsrätten skulle konstatera att det i någon del har varit fråga om en skadeståndsgrundande handling bestrider staten att det föreligger ett orsakssamband mellan påstådd skada och skadans storlek.
- 94 Staten kan inte godta den uträkning som Evald Hellgren har redovisat vad gäller den påstådda förmögenhetsskadan eller att skadan uppgår till det yrkade beloppet.
- 95 För att Evald Hellgrens talan ska kunna vinna bifall krävs att han kan visa att det föreligger ett direkt orsakssamband mellan de eventuella felen och den påstådda skadan.
- 96 Evald Hellgren har anfört att Naturvårdsverkets beslut ledde till att hans produktion och försäljning av *Sinkabirum*, som stod för merparten av intäkterna i hans näringsverksamhet, nära nog upphörde.
- 97 Det framgår inte klart av kärandens talan vad som görs gällande i frågan om orsakssamband. Han måste rimligen hänföra sig till produktionen och försäljningen av *Sinkabirum* kombi typ A och B. Om så är fallet är dock för närvarande oklart.

- 98 När en påstådd skada av detta slag ska bedömas måste det göras en noggrann bedömning av om skadan kan ha haft andra orsaker än de som Evald Hellgren har gjort gällande. I detta hänseende vill staten framhålla att Evald Hellgren inte har förtydligat hur det påstått skadegrundande händelseförloppet förhåller sig till den delvis parallella processen där Evald Hellgren ansökte om ett nytt typgodkännande för en modifierad variant av Sinkabirum kombi typ B (L119 Sinkabirum modifierad). Som noterades ovan återkallades en sådan begäran i nära anslutning till Naturvårdsverkets beslut om återkallelse av typgodkännandet för Sinkabirum kombi typ A och B.
- 99 Eftersom kärandens stämningsansökan är knapphändig i denna del är det inte möjligt för staten att, i detta skede av målets handläggning, närmare redovisa sin inställning till Evald Hellgrens anspråk.

BEVISNING

100 Staten åberopar för närvarande inte någon bevisning i målet.

På Justitiekanslerns vägnar

